

Химийн хичээлийн судалгаа арга зүй, туршлага

МУИС,
Н.Оюунцэцэг, Ш.Сайнбилэг

Багшийн ажлын байрны үндсэн чиг үүрэг

Багшийн ажлын байрны тодорхойлолтын 1 зүйлд:

”Хичээлийн судалгааг орчин үеийн дидактикийн үндэстэй хийх”

Хичээлийн судалгаа

- Ур чадвар сайтай багш нар шинэ санаа, санаачилга гаргаж яаж илүү сайн заахаа боддог
- Энэ “шинэ санаа санаачлагаа” бусад багш нарт үзүүлсэнээрээ зааж буй хичээлээ улам сайжруулна

Хичээлийн судалгаа юм.

Хичээлийн судалгаа нь ажиглалт,
хэлэлцүүлэгтэйгээрээ нээлттэй хичээлээс
ялгаатай.

Хичээлийн ажиглалт гол
түлхүүр.

Хичээлийн киррикюлимийг хөгжүүлэхийн тулд:

- Өөрийн хичээлд судалгаа хийх
- Бусдын хичээлд судалгаа хийх

Химийн хичээлийн судалгаа хийсэн жишээ:

“Нүүрстөрөгчийн хэрэглээ-шинж чанар” контекст

Хичээлийн дараалал	Хичээлийн контекст	Орох цаг
Хичээл 1	Гал унтраагуур хийе- контекстэд суурилан нүүрсхүчлийн хийг судлах нь	3
Хичээл 2	Мод ба нүүрсний дулааны задралыг судлая	2
Хичээл 3	Идэвхжүүлсэн нүүрсний шинж чанар	2
Бүгд		7

Хичээл 1-ийн агуулга, арга зүйг цагт хуваасан байдал

Цаг, хичээл,	Сэдэв	Зорилт
Эхний цаг: Хичээл 1.1	Гал унтраагуур хийе	• Нүүрсхүчлийн хийгээр ажилладаг хялбар гал унтраагуурыг хийх • Нүүрсхүчлийн хийн хэрэглээтэй танилцах • Гал унтраагуурын бүтэц, ажиллах зарчмыг харьцуулах, тайлбарлах
Хоёрдугаар цаг: Хичээл 1.2	Гал унтраагуурт нүүрсхүчлийн хийг хэрэглэдэг шалтгааныг тайлбарлая	• Нүүрсхүчлийн хийн шинж чанарыг судлах, хэрэглээний шалтгааныг онолын үндэслэлтэй тайлбарлах
Гуравдугаар цаг: Хичээл 1.3	Нүүрсхүчлийн хийг гарган авах аргыг судлая	• Нүүрсхүчлийн хийг гарган авах аргыг судлах

Эхний хувилбарт хийсэн үнэлгээний үр дүн:

- Гарчиг нь судлаачийн түвшинд өгөгдсөн
- Зорилго нь суралцагчдын эрэлт хэрэгцээг тусгаагүй, судлаач түвшинд
- Зорилт хэт олон, ач холбогдол багатай, ерөнхий зорилт олон орсон
- Хичээлийн элементийг ойлгомжгүй нэрлэсэн
- Дэс дараалал нь эрэмбэгүй болсон, тухайлбал, зорилго тодорхойлох, тайлал, дүгнэлт гаргах гэх мэт
- Сэдэлжүүлэх хэсгийн төлөвлөлт муу хийгдсэн
- Хичээлийн киррикюлим төлөвлөлт нь багаас өгсөн харилцан адилгүй загвар, дизайн, элементтэй болсон
- Багшийн тавих асуултын зорилго, тавилыг дахин хянах

Сурагчдын үнэлгээнээс:

- Туршилтаа зарим сурагч дутуу хийсэн
- Даалгавраа дутуу хийсэн сурагчид байна
- Хичээлийн агуулга их тул хүүхэд бүртэй ажиллах боломж багшид хомс гарсан
- Туршилтын зааврыг зарим баг дутуу судалсан байна
- Гялгар уутыг 8-аас бага нүхтэй цоолсон тохиолдолд хийн ялгаралт багассан
- Сод ба лимоны хүчил бүхий гялгар уутаа хуванцар саванд хэт шахуу суулгаснаас хий ялгаралт багасаж байсан
- Дэвтэрт үлдэх зүйлс хомс

Багшийн өөрийн үнэлгээнээс:

- Үнэлгээний арга, хэлбэрийг оновчтой болгох
- Сурагчид хамтран ажиллах төлөвлөлт дутмаг
- Сурагчдын бодол санаагаа илэрхийлэх,
тайлбарлах хэсгийн төлөвлөлт дутмаг
- ТӨМ ба туршилтын зааврын зарим асуулт,
өгөгдөл оновчгүй
- Гал унтраах үед хий байгаа буюу усгүй талд нь
зүүгээр цоолвол ус шүршигдэхгүй
- Гал яагаад унтарсан учир шалтгааныг сурагчид
хариулж чадахгүй байсан

Ажиглагчдын үнэлгээнээс:

- Зарим асуулт оновчтой тодорхой биш
- Хүүхдийн төвшин төвшинд тохируулан ажиллах боломжгүй
- Зарим сурагчид бичиж, тэмдэглэж чадахгүй байна
- Туршилтын заавар товч тодорхой биш
- Гал яагаад унтарсан учир шалтгааны талаар багш тодорхой тайлбар өгч чадахгүй байсан
- Жинхэнэ гал унтраагч ба хялбар гал унтраагчийн ажиллах зарчмын ялгаатай эсвэл адил байгаа нь ойлгомжгүй байсан
- Хэрэглээний шалтгааныг тухайн нэгдлийн нь шинж чанараас ургуулан тайлбарлах тал дээр анхаарал бага тавигдаж байна
- Идэвхитэй сургалтын арга хэрэглэх
- Үзүүлэн жижиг, арын сурагчдад харагдахгүй байна.
- Үнэлгээний шинэлэг арга хэрэглэх
- Гэрийн даалгаврыг оновчтой болгох

Хичээл 1.1-ийн агуулга, арга зүйг дахин сайжруулах арга зам:

- Агуулга ба цагийн уялдааг дахин хянах
- Гэрийн даалгаврыг дахин хянах, түүнийг хийх, шалгах аргачлалыг бэлтгэх
- Хичээл хоорондын залгамж холбоог төлөвлөх
- Сурагчдын бие дааж ажиллах, бодох, ярих, тайлбарлах цагийг хянаж дахин төлөвлөх
- Асуултыг тухайн насны хүүхдийн танин мэдэх онцлогт нийцүүлж, товч тодорхой болгох
- Туршилтын зааврыг товч тодорхой болгох
- Гал унтрааж буй механизм, химийн ямар онол, сэтгэлгээ байгааг тодруулах
- Сурагч бүрийн төвшинд тохируулах ялгаатай зөвлөмж оруулах боломжийг хайх
- ТӨМ ба үзүүлэнг томруулах, дахин дизайнчлах

Багшийн самбар хөтлөлт, сурагчдын дэвтэр хөтлөлтийн байдлын судалгааны дүн:

- Багшийн төлөвлөлт дутуу, самбарын чанар, хүрэлцээ муугаас хичээлийн бүхий л алхам самбарт үлддэггүй.
- Самбар хөтлөлтийг урьдчилан загвар, бүдүүвчээр төлөвлөдөггүйгээс хичээлийн туршид сурагчдын анхааралд байх буюу самбарт үлдэх мэдээлэл, арилгах мэдээллээ ялгадаггүй
- Гарчиг, дэд гарчиг, хичээлийн элемент, гол санаа, үндсэн зүйлээ ялгаж тэмдэглэх, тодруулах, ялгах, дизайнчлах зэргээр сурагчдад хүртээмжтэй, ойлгомжтой бичихэд суралцах

**Хичээлийн судалгааны дараах хичээлийн
хөтөлбөр төлөвлөлтийг сайжруулсан
хувилбарыг зөвлөмж 3-ийн 22-23
хуудаснаас үзнэ үү**

Уламжлалт ба орчин үеийн дидактикийн үндэстэй хичээлийн судалгаа хийх арга зүйн ялгаа

Зорилго, зорилт

Уламжлалт

*Багшийн заах арга
зүйг хэрхэн
хөгжүүлэх вэ?*

*Багш хичээлээ яаж
зааж байна вэ?*

Орчин үед

*Хичээлийн арга зүйг
суралцахуйг дэмжих
чиглэлээр хэрхэн
хөгжүүлэх вэ?*

*Суралцагчид хичээлд
хэрхэн бүтээлчээр
оролцож байна вэ?*

Уламжлалт ба орчин үеийн дидактикийн үндэстэй хичээлийн судалгаа хийх арга зүйн ялгаа

Арга зүй

Уламжлалт

Багш

Хичээлдээ бэлтгэх

Хичээлээ зохион
байгуулах

Хичээлээ сайжруулах

Мэргэжилтэн

Хичээлд үнэлгээ өгөх

*Багшийн үйл
ажиллагааг үнэлэх
үнэлгээний шалгуур*

Орчин үед

Багш+мэргэжилтэн +бусад

Хичээлдээ бэлтгэх

Хичээлээ зохион байгуулах

Хичээлээ хэлэлцэх, үнэлэх
(сайжруулах арга замыг
хамтран хайх)

Хичээлээ сайжруулах

*Багш+ сурагчийн үйл
ажиллагааг үнэлэх
үнэлгээний шалгуур*

Уламжлалт ба орчин үеийн дидактикийн үндэстэй хичээлийн судалгаа хийх арга зүйн ялгаа

Үнэлгээний шалгуур
боловсруулах онолын үндэслэл

Уламжлалт

*Багшийн алдаанд дүн
шинжилгээ хийх замаар
заах аргын ур чадварыг
хөгжүүлэх*

*<<Мэдлэг нэг хүнээс нөгөөд
дамждаг>>*

Орчин үед

*Суралцагчдын алдаанд дүн
шинжилгээ хийх замаар
суралцахуйг дэмжих дидактик
арга зүйг хөгжүүлэх*

*Багшийн алдаанд дүн
шинжилгээ хийх замаар заах
аргын ур чадварыг хөгжүүлэх*

*<<Мэдлэг нэг хүнээс нөгөөд зүгээр
нэг дамждаггүй, мэдлэгийг хүн бүр
эзэмшихүйн зүй тогтлын дагуу
зохиомжлон бүтээдэг>>*

Уламжлалт ба орчин үеийн дидактикийн үндэстэй Зохион байгуулалт хичээлийн судалгаа хийх арга зүйн ялгаа

Уламжлалт

Хамрах хүрээ салангид байдалтай

Цаанаас томилогдсон тодорхой албан тушаалтан мэргэжлийн хүрээнд явцуу, хаалттай байдлаар хийдэг

Боловсролын салбарын тодорхой нэг байгууллагын үйл ажиллагаанд тулгуурласан

Уралдаан, шалгаруулалтын шинжтэй

Орчин үед

Хамрах хүрээг зорилго зорилтоосоо хамааруулан тогтоох ба нэгдмэл байдалтай авч үзнэ

Багийн бүрэлдэхүүнд оролцох сонирхолын төлөөлөл олон, нээлттэй байдлаар хийгддэг

Боловсролын салбарт ажиллаж буй байгууллагуудын хамтын үйл ажиллагаанд тулгуурласан

*Багш нарын биеэ даасан үйл ажиллагааны шинжтэй
(Багшийн ажлын үндсэн чиг үүрэгт тусгагдсан)*

Уламжлалт ба орчин үеийн дидактикийн үндэстэй хичээлийн судалгаа хийх арга зүйн ялгаа

Үнэлгээ

Уламжлалт

Багшийн заасан тухайн нэг удаагийн хичээлд үндэслэн багшид санал шүүмж өгөх, үнэлгээ дүгнэлт өгөх, зөвлөх

Багшийн ганцаарчилсан үйл ажиллагаа давамгайлсан

Орчин үед

Багшийн заасан тухайн нэг удаагийн хичээлд үндэслэн багшид санал шүүмж ба үнэлгээ дүгнэлт өгдөггүй

Хичээлийн нэг удаагийн заалтад явцын үнэлгээ өгч зөвлөнө

Багшаар тухайн хичээлийг тодорхой давталтайгаар заалгаж, зааж буй хичээлийн аргазүй суралцагчдад, тэдгээрийн суралцах зүй тогтолд хэрхэн ээлтэй болж байгаа өөрчлөлтөд үндэслэн үнэлгээ, дүгнэлт өгнө

Багш ба мэргэжилтэний хамтын үйл ажиллагаа давамгайлсан шинжтэй

Анхааран сонссонд баярлалаа